

WANDELEN MET QR-CODES

BANG OM ONDERWEG VERKEERD TE LOPEN?

Dat hoeft niet meer met de QR-codes die bij elke route staan. Scan de code met je mobiele telefoon en je ziet de routelijn en alle bezienswaardigheden in Google Maps. Bovendien geeft een stip exact aan waar je bent. Handig!

HOE WERKT HET?

- Zet op je mobiele telefoon Locatie of Locatievoorzieningen op 'aan'. Op een Android-toestel gaat dat via Instellingen en Beveiliging en locatie; of veeg boven in het scherm naar beneden. Op een iPhone ga je naar Instellingen en Privacy.
- Open de camera van je mobiele telefoon (of gebruik een QR-app). Richt op de QR-code en klik op de link. De route verschijnt in Google Maps. Een stip geeft aan waar je je precies op de route bevindt.

SCAN DE CODE en je krijgt een uitgebreid overzicht van alle routes. Hiervandaan kun je doorklikken naar de routes in Google Maps.

LET OP: op sommige Android-telefoons werkt deze overzichtskaart minder goed. Gebruik dan de QR-code bij elke route om naar Google Maps te gaan.

INHOUD

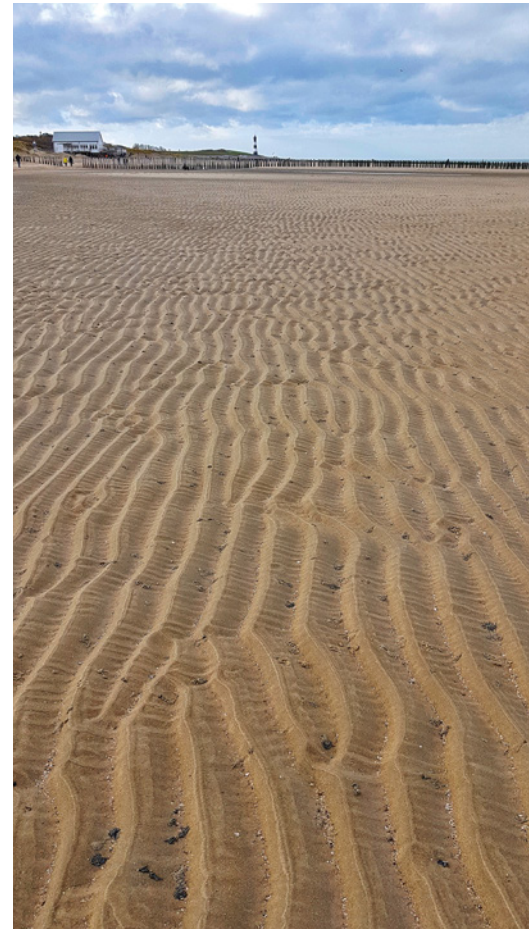
Inleiding 5

1. Breskens en Groede 9
2. Zierikzee 21
3. Den Bosch 33
4. Baarle-Nassau en Baarle-Hertog 47
5. Maastricht 61
6. Valkenburg en Gulpen 77
7. Beers en Mill 89
8. Nijmegen 97
9. Amerongen 111
10. Utrecht Leidsche Rijn 119
11. Culemborg en Everdingen 125
12. Amsterdam-Oost 135
13. Linschoten en Oudewater 145
14. Rotterdam 153
15. Woudrichem 163
16. Den Haag en Scheveningen 171
17. De drie Egmond 185
18. Haarlem 197
19. Monnickendam en Volendam 205
20. Amsterdam-Centrum 217
21. Brummen en Bronkhorst 231
22. Ootmarsum 239
23. Lelystad 251
24. Giethoorn 259
25. Harlingen 269
26. Veenhuizen 281
27. Groningen 293
28. Ameland 307
29. Dokkum 317
30. Winsum en Onderdendam 327

1. BRESKENS EN GROEDE

Vuurtoren Nieuwe Sluis

TIJDENS DEZE WANDELING IN DE UITERSTE ZUIDWESTHOEK VAN NEDERLAND, WEST-ZEEUWSVLAANDEREN, SNUIF JE FRISSE ZEELUCHT OP. DE ROUTE LOOPT VAN AF DE VEERHAVEN VAN BRESKENS EERST LANGS DE KUST OM VERVOLGENS AF TE BUIGEN NAAR HET POLDERLAND ACHTER DE ZEEDIJK. VIA EEN BUNKERDORP UIT DE TWEDE WERELDOORLOG LOOP JE NAAR GROEDE, WAAR BIJZONDERE SPECIAALBIEREN WORDEN GEBROUWEN.

STERK BIER VAN HOGE GISTING

KOPERKLEURIG MET ROBIJN-RODE SCHIJN

KARAMEL-MOUT

ZOET, FRUITIG, GEROOSTERDE MOUT

BEKIJK DE ROUTE IN GOOGLE MAPS

LENGTE:

8,9 km

DUUR:

circa 2½ uur

BEGINPUNT:

Veerhaven Breskens

EINDPUNT:

Brouwlokaal De Drie Koningen, Markt 30, Groede, www.dedriekoningen.com. Het brouwlokaal annex restaurant is elke dag van 11 tot 23 uur open.

SPECIAALBIER:

Imperial Pale Ale, Dutch Bargain

OVERNACHTEN:

Huisjesparken en B&B's zijn er te kust en te keur in West-Zeeuws-Vlaanderen. Wil je echter iets verrassends,

boek dan een overnachting in Hotel de Milliano, een familiehotel op het duin en de dijk aan de oostkant van de veerhaven van Breskens (Promenade 4, www.milliano.nl). De familie De Milliano heeft het hotel begin jaren zestig laten ontwerpen door een leerling van Gerrit Rietveld. Na een wisseling van de wacht nam de jongste generatie de zaak in 2020 over en zijn er vernieuwingen en modernisering in de kamers doorgevoerd. Aan het gebouw is gelukkig niks veranderd. Je slaapt hier in ruime en lichte vertrekken, die in feite doorzonappartementen zijn. Op de kamers helemaal beneden na heb je aan de voor- én achterzijde wanden van glas met een balkon ervoor. Aan de voorzijde kijk je uit over de Westerschelde en de Noordzee en zie

je aan de overzijde Vlissingen liggen. Aan de achterzijde kun je Breskens en het land achter de dijken zien. Binnen is het als gezegd ruim en beschik je over een halletje, een keukentje, een eettafel, een gewone bank plus twee extra slaapbanken en een prima geoutilleerde badkamer. Inrichting en meubilair zijn gemoderniseerd maar ademen wel een fijne jaren-zestig sfeer, alsof je een stripverhaal van Robbedoes en Kwabbernoot of van Ton en Tineke bent binnengestapt (beide van André Franquin). Beneden bevindt zich een restaurant, dat in de nabije toekomst zal worden uitgebreid met cafeterrassen aan de voor- en achterzijde van het gebouw. Het is de bedoeling dat daar dan ook Zeeuws bier geschonken gaat worden.

en -deuren erop en met inslagputjes van granaatscherven. Bij de verschillende bunkers staan informatieborden waarop je kunt lezen welke functie ze hadden. Zo is te lezen dat de Duitsers ze namen gaven als 'Villa Saarland', 'Villa Freundlich' en 'Villa Mosselland'. De meest intrigerende passage staat op het bord bij een van de manschapenbunkers. De tekst laat weten dat de soldaten in hun vrije tijd kaart speelden en konijnen hielden. Konijnen? Waren de Duitse soldaten zelf misschien ook gaan geloven in de vermomming als vriendelijk dorpje?

VADERTJE CATS

Wandel door het Speel- en

bunkerpark Groede Podium heen en sla aan het einde van de weg linksaf naar de Catsweg.

Aan het einde van de Catsweg ga je rechts de Noordweg in, die na de bocht naar links Woordweg gaat heten; je hebt Groede bereikt. Sla ongeveer 60 m na de bocht rechtsaf naar de Brouwerijstraat (het bier komt in zicht). Loop deze uit tot het einde; niet ver van het einde steek je de provinciale weg N675 over.

De Brouwerijstraat eindigt 50 m na de N675 bij de kruising Nieuwstraat/Blekestraat. Rechtdoor loopt de Slijkstraat, een grappig museumstraatje met links en rechts huisjes waar ook oude ambachten te bewonderen zijn. Loop de Slijkstraat door. Even voorbij Herberg De Natte Pij komt de straat uit op de Molenstraat. Ga hier naar links en wandel de laatste 60 m naar de Markt. Links op de hoek zit café-restaurant De Drie Koningen, het eindpunt van deze wandeling.

De **Markt** is het kloppend hart van Groede. Op het schilderachtige plein staat de grote Kerk, een driebeukige hallenkerk met een geschiedenis die teruggaat tot de 13e eeuw. Na 1613 kwam de oorspronkelijk katholieke kerk in het bezit van de Nederlands Hervormde Kerk. In de oorlog was er een groot rood kruis op de toren geschilderd, waarmee aangegeven werd dat Groede een Rode Kruisdorp was waar gewonden van beide zijden verpleegd konden worden. De strijdende partijen respecteerden de neutraliteitsstatus, waardoor het dorp grotendeels ongeschonden de oorlog doorkwam, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Breskens. Rechts naast de kerk zie je een beeld van een man aan een tafeltje. De man is Jacob Cats (1577-1660), ook bekend als 'vadertje Cats'. Deze dichter en staatsman heeft een geschiedenis in Groede en omstreken, omdat hij als Zeeuw tijdens het Twaalfjarige Bestand in de Tachtigjarige Oorlog twaalf polders ten noorden van Groede liet indijken, de zogenaamde

Catspolders. Hij liet er aan het begin van de Catsweg ook een boerderij voor zichzelf bouwen, de Catshoeve. Samen met zijn broer Cornelis wist hij met zijn project

'om in groote ernst van water landt te maecken' een fortuin te vergaren. Bij zijn dood liet Cats het voor die tijd onvoorstelbare bedrag van 2,2 miljoen gulden na. Wij

kennen hem echter vooral als raadspensionaris van Holland (het Catshuis in Den Haag is naar hem vernoemd) en als volksdichter. Zijn stichtelijke en didactische dichtwerken

Vadertje Cats

BROUWERSLOKAAL DE DRIE KONINGEN

Brouwerslokaal De Drie Koningen op de hoek van de Groese Markt is al heel oud. Toen westelijk Zeeuws-Vlaanderen nog uit schorren, getijdengeulen, zandplaten en hier en daar een bewoond eiland bestond was er vermoedelijk al een herberg. Handig, want in het donker werd er niet gevaren in het gebied en dus moesten reizigers vaak noodgedwongen blijven overnachten. De aanduiding van het etablissement is in 2015 door de bierbrouwers Marc Menue en Stijn Jordans veranderd van café-restaurant in brouwerslokaal. De naam De Drie Koningen bleef gehandhaafd, ook al weet niemand meer waar die vandaan komt. Links achter staat een kleine

brouwinstallatie voor experimenten met nieuwe biersoorten en voor het brouwen van Marckensteijn, het exclusieve bier van Dutch Bargain waar het allemaal mee begon. Je kunt ook te eten krijgen en alle vaste bieren plus een wisselend aantal seizoenbieren zijn er op tap verkrijgbaar. Buiten naast de kerk heeft De Drie Koningen een fijn terras, dat een beetje aanvoelt alsof je in een Frans dorpje zit.

HET BIER: IMPERIAL PALE ALE, DUTCH BARGAIN

Het nietige Groede, nog geen duizend inwoners groot, bezit in Dutch Bargain een opmerkelijke brouwerij. Van 2007 tot 2011 zat er een kleine cafébrouwerij in De Drie Koningen die drie biersoorten maakte, Caspar, Melchior en Balthasar. In 2011 namen

Marc Menue en Stijn Jordans de zaak over. Ze begonnen vanaf 2012 met een eigen brouwerij speciaalbieren te maken onder de naam Marckensteijn, een samentrekking van de namen van de twee oprichters Marc en Stijn (gelukkig heet Marc geen Frank). Onder de vlag Marckensteijn worden nu vijf vaste bieren en drie seizoenbieren gebrouwen, die uitsluitend in De Drie Koningen verkrijgbaar zijn (www.marckensteijn.com). Na enige tijd kwam Thibo Baccarne erbij, een Vlaming die aan de Hogere Brouwschool in Gent is opgeleid, een van de beste brouwerijopleidingen ter wereld. Bier tovenaars Baccarne begon als stagiair maar kocht zich in en werd de derde partner. Naast Marckensteijn begonnen de

3. DEN BOSCH

DEN BOSCH, OF 'S-HERTOGENBOSCH ALS JE DEFTIG WIL DOEN, IS HET DECOR VOOR DEZE STADSWANDELING. DE ROUTE IS NIET ZO LANG MAAR ER VALT ONDERWEG ONTZETTEND VEEL TE ZIEN. JE LOOPT DOOR EEN LEVENDIGE 'URBAN HOTSPOT' EN LANGS TWEE BROUWERIJEN, VERKENT DE HISTORISCHE BINNENSTAD, SNUFFELT AAN DE SINT JAN EN KRIJGT HET EEN EN ANDER MEE VAN JHERONIMUS BOSCH EN HET OETELDONKSE CARNAVAL. DE INWENDIGE MENS KAN OOK AAN ZIJN OF HAAR TREKKEN KOMEN, BIJVOORBEELD MET BOSSCHE BOLLEN, BRABANTSE WORSTENBROODJES EN LOKAAL GEBROUWEN BIER.

MEDIUM
LICHT/ZWAAR
BLOND

GOUDGEEL
MET LICHT
ORANJE GLOED

FRUITIG,
PRUIMEN,
HOP

FRIS, LICHT
ZOET, DOOR-
DRINKBAAR

BEKIJK DE ROUTE
IN GOOGLE MAPS

Blik in de Molenstraat

Bij de brouwerij

LENGTE:

4 km

DUUR:

1 tot 1½ uur

VERTREK:

Station Den Bosch

AANKOMST:

Café 't Opkikkertje, Markt 38, www.opkikkertje.com. Het café is dagelijks tot 's avonds laat open.

SPECIALBIER:

Kutbier, Brouwerij Boegbeeld

OVERNACHTEN:

Een werkelijk uniek overnachtingsadres in Den Bosch is de Bossche Kraan, een loskraan op het terrein van de voormalige mengvoederfabriek aan de Tramkade. De kraan staat pal naast de Dieze en het proeflokaal van de Bossche Brouwers. De machinekamer is omgebouwd tot luxe hotelkamer en is sinds de zomer van 2020 te boeken. Men heeft de voormalige havenkraan prachtig ingericht en van alle gemakken voorzien. Koffie, thee en twee flesjes Kraanwater (huisbier van de Bossche Brouwers) staan standaard klaar voor de gasten. En nu komt het: je kunt met de originele hendels in de stuurhut de kraan naar

believen draaien en zo je

eigen uitzicht kiezen! Doe je dat liever vanuit je bed, dan kan dat ook. Naast het bed zijn knoppen aangebracht waarmee je de kraan eveneens kan laten draaien. Lee Towers zou eens moeten weten...

Informatie en boeken: Bossche Kraan, Tramkade 31, www.debosschekraan.nl.

Is de kraan volgeboekt of wil je liever nog iets dichterbij het centrum slapen, dan is CubaCasa een aardige optie, op de hoek van de Buitenhaven en de Visstraat. Er is keuze uit vier kamers, de inrichting is van Latijns-Amerikaanse snit. CubaCasa, Buitenhaven 4, www.cubacasa.nl.

De oude mengvoedersilo's

te staan. De fabriek kreeg in 2004 een nieuwe bestemming als theatercomplex en telt nu twee theaterzalen, vijf filmzalen, een café-restaurant en repetitieruimten.

Verderop bevond zich tot 2014 mengvoederfabriek De Heus. Het hoge vierkante gebouw met torentje dat nu door het leven gaat als **De**

Mengfabriek werd rond 1909 gebouwd en is een rijksmonument. Hier begon ooit een meelfabriek die na de oorlog van locatie ruilde met een mengvoederfabriek uit Rotterdam. In 1983 kwam de fabriek in bezit van De Heus Voeders, de eigenaar die in 2014 dus de lichten uitdeed. Onder regie van de gemeente Den Bosch is het complex vervolgens nieuw

De Bossche Kraan, met unieke suite erin

Kraakpanden langs de Havenkade

leven ingeblazen. In de Mengfabriek zit bijvoorbeeld een heel scala aan bedrijfjes en hippe horeca. In de gebouwen rechts ervan huizen onder meer een boksschool, een skate center en een breakdance en hiphop dansschool. Het Werkwarenhuis links daarvan is het creatieve centrum van het terrein en in de 2800 m² grote Kaaihallen nog verder naar links, vinden evenementen plaats (www.mengfabriek.nl).

Aan de achterzijde van de Mengfabriek is het thuishonk van **Bossche Brouwers aan de Vaart** (www.bosschebrouwers.nl) te vinden. Je komt er door tussen de Mengfabriek en het Werkwarenhuis door te lopen. De brouwerij begon als vriendengroep die met een bierbrouw pakketje van de Hema aan het prutsen sloeg. Al doende leert men, en dus werd het steeds serieuzer en

konden de brouwers begin 2018 naar de huidige locatie verhuizen. Daar moest eerst veel werk verzet worden, want de onderkanten van de zestien silo's boven het proeflokaal moesten eerst gekortwiekt. Daarbij bleek dat er in de silo's nog tot meters hoog aan rottend mengvoer aanwezig was, waar de ratten heerlijk van smulden. Desalniettemin werd het huzarenklusje geklaard, zodat de Bossche Brouwers nu een gezellig ruig proeflokaal met poppodium, terras en een indrukwekkende bierkaart hebben. De eigen bieren zijn nog volop in ontwikkeling en zijn voornamelijk op fust verkrijgbaar, wat natuurlijk enorm in de kosten scheelt. Er is inmiddels geëxperimenteerd met bieren als Uitlaatklep (een Irish Red Ale), met het blonde Kraanwater en met Sinaasappelblond ('cellulitisch bier'). Een blijvertje is het Viking Imperial Stout

geworden, dat onder de naam Fustviking furore maakt.

De enorme mengvoedersilo's helemaal aan de achterzijde van het terrein staan leeg. Aan de buitenkant zijn ze met enorme schilderingen opgesmukt, die tezamen een markant en gigantisch kunstwerk voor de stad vormen. Overigens is het bijna onmogelijk om bij het woord mengvoeders niet aan Theo Maassen te denken. De Brabantse cabaretier heeft in zijn tweede show, *Neuk het Systeem*, een hilarisch stukje zitten waarin hij als medewerker van Mengvoeders United een tenenkrommend afscheidstoespraakje houdt voor collega Henk van den Tillaart. Vooral de manier waarop hij United steeds uitsprekt als 'Unie-Ted' staat in het geheugen gegrift.

Nadat je bij de Bossche Brouwers aan de Vaart hebt gekeken en eventueel al wat hebt gedronken, loop je langs het water over de Buitendijk rich-

ting verkeersbrug. Daar aangekomen gaat de route naar rechts verder over de Havenkade, die aan het einde weer bij het Brugplein uitkomt, het verkeersplein waar het rondje Tramkade begon.

In de uitzinnig beschilderde panden aan de Havenkade zit het uit de kraakbeweging voortgekomen collectief Ontspoord. Deze alternatieve club verwelkomt iedereen die de wereld wil veranderen door middel van, eh, 'initiatieven', zoals ze het zelf noemen. In de politieke en sociale hangplek Knoflook kun je hier ideeën voor zulke 'initiatieven' uitwisselen. Om de een of andere reden doemt nu het beeld op van Koos Koets, een typetje van Kees van Kooten, de oudere jongere die met zijn maatje Robbie Kerkhof eveneens wat vage plannen had voor het verbeteren van de wereld.

Bij het Brugplein steek je weer over en ga je rechtdoor de brug over naar de Buitenha-

Janneke Pieters maakt Kutbier

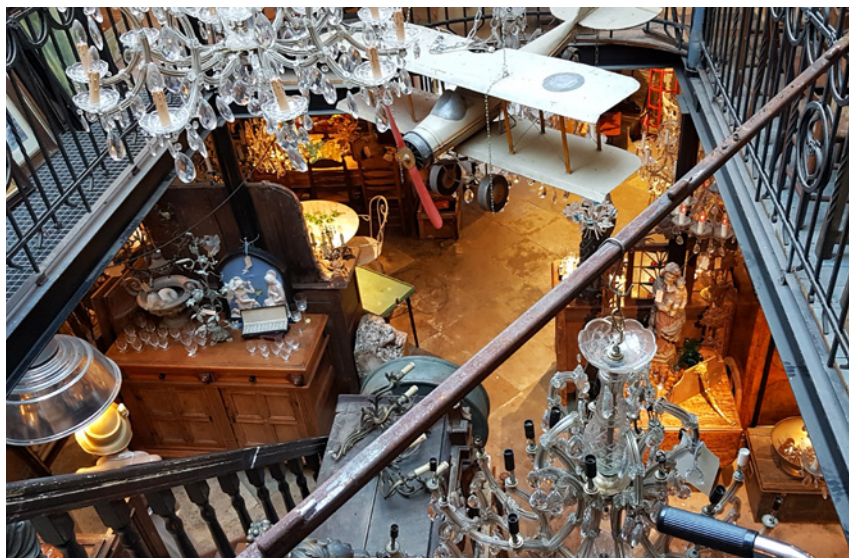
nog meer kleine carnavalsmonumentjes tegen, want als het masker af gaat blijkt Den Bosch bijzonder Oeteldonks te zijn.

Loop verder door de Molenstraat. Iets verderop, op de hoek met de Walpoort, gaat de straat Uilenburg heten.

Rechts op de hoek bevindt zich op huisnummer 1 de antiek- en curiosawinkel La Folie. Achterin de trap op brengt je bij **Brouwerij Boegbeeld**. Als de winkel open en de brouwster aanwezig is, kun je er bier kopen. Het pand stamt trouwens uit 1836. Het was het pakhuis waar de zusters

van de Sociëteit van Jezus, Maria en Jozef uit het voormalige Mariënburgklooster (tussen het Uilenburg en de Sint Janssingel) hun likeur en wijn opsloegen. Het klooster huisvest tegenwoordig de eerste universiteit van Den Bosch, de Jheronimus Academy of Data Science, met bijbehorende studentencampus.

Antiek en curiosa in La Folie

Ga schuin tegenover de antiekwinkel met brouwerij links het Uilenburgstraatje in. Sla aan het einde rechtsaf en loop de Postelstraat in. Na iets minder dan 100 m loop je links de Stoofstraat in. Sla aan het einde rechtsaf naar de Snellestraat, een deel van het voetgangersgebied in de binnenstad. Steek 30 m verderop dwarsstraat de Schapenmarkt over en vervolg je wandeling door het voetgangersgebied over de straat Achter het Vergulde Harnas, die na zo'n 40 m overgaat in Achter het Wild

Standbeeld van Jheronimus Bosch

Varken (vreemde straatnamen hebben ze in Den Bosch). Bij de bocht naar rechts, verderop, staat het gemeentelijke stadskantoor met moderne vliesgevel aan je rechterhand. Achter het Wild Varken gaat vanaf hier verder als Wolvenhoek. Na zo'n 75 m bereik je een kruispunt met aan de overzijde het Anne Frankplein.

Je bent nu in het **Museumkwartier**. Aan de linkerkant kun je vanaf het Anne Frankplein een poort door naar het Design Museum Den Bosch (www.designmuseum.nl). Zoals het een designmuseum betaamt heeft het een strakke moderne gevel met verspringende delen en een bekleding van zeegroene tegels.

Op de hoek van de Wolven-

Het oude stadhuis op de Markt

hoek en het Anne Frankplein gaat de route naar links, de Waterstraat in. Sla aan het einde rechtsaf, de Verwersstraat in. Na minder dan 30 m is aan je rechterhand het plein voor de hoofdingang van het Noordbrabants Museum.

Het **Noordbrabants Museum** richt zich op de kunst, geschiedenis en cultuur van Noord-Brabant maar heeft ook

exposities die verder reiken dan alleen Brabant (www.hetnoordbrabantsmuseum.nl). Regelmatig is er aandacht voor de Brabantse schilders Jheronimus Bosch, Vincent van Gogh en Jan Sluijters; het is ook het enige museum in Noord-Brabant waar originele doeken van Van Gogh te zien zijn. De binnentuin van het voormalige jezuïetenklooster en militaire gouvernements-

De Binnendieze

Sint-Janskathedraal

Replica's van beeldjes op de Sint-Jan

gebouw is ingericht als beeldtuin. Verder is de permanente presentatie *De wereld van Bosch* beslist de moeite waard, die inzicht biedt in de geheimzinnige beeldtaal van Jheronimus Bosch.

SINT JAN

Voorbij het Noordbrabants Museum gaat de wandeling

verder over de Verwersstraat. Sla verderop linksaf en loop de Peperstraat uit. Aan het einde wandel je **De Parade** op, het grote stadsplein met links het bisschoppelijk paleis en een aantal leuke terrassen en aan de overzijde de Sint Jan.

De Parade dankt zijn naam aan het feit dat het tussen

1749 en 1935 een militair exercitie- en paraderrein was. Het is ook de geboorteplaats van het reizende theaterfestival De Parade. Het festival doet iedere zomer vier grote steden aan, op het Bossche plein heeft men inmiddels in augustus een eigen festival, het Theaterfestival Boulevard.

De **Sint-Janskathedraal** aan de noordzijde van het plein is het pronkstuk van de stad (www.sint-jan.nl). Officieel heet deze grootste kathedraal van Nederland de 'Kathedrale Basiliek van Sint Jan Evangelist', maar men noemt 'm gewoon de Sint Jan. De kerk behoort tot de Top 100 van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en geldt als zogenaamd 'kanjermonument' (je hoort het Erica Terpstra zeggen).

Op de plek van de kathedraal stond eerst een romaanse kerk. Deze werd geleidelijk vervangen door een veel groter gebedshuis, dat in 1530 gereed kwam. De Sint Jan wordt nu beschouwd als hoogtepunt van de Brabantse gotiek. Aan de buitenzijde is de kerk uitbundig gedecoreerd. Opmerkelijk zijn bijvoorbeeld de zestien dubbele luchtbogen waarop in totaal 96 stenen figuurtjes zitten. De beeldjes hebben een beroeps- en een allegorische thematiek:

van herder, muzikant en smid tot mismaakte aap, roofvogel en draak. Als je de toren van de Sint Jan beklimt kun je de prachtige beeldjes beter bekijken, anders moet je het doen met foto's, een goede verrekijker of de replica's in het kerkmuseum De Bouwloods aan de andere kant (www.sint-jansmuseum.nl). Binnen valt ook van alles te ontdekken, zoals het grote renaissance-orgel, het koperen doopvont uit 1492 en het Lijdensaltaar uit ongeveer dezelfde tijd. Een moderne toevoeging is het bijzonder fraaie glas-in-loodwerk uit 2007 in het hoofdportaal. Het is een voorstelling van het Laatste Oordeel, waarin als detail ook de terroristische aanslag op de Twin Towers in New York is verwerkt.

De wandelroute gaat aan het einde van de Parade vóór de Sint Jan naar rechts, naar de Choorstraat. Loop deze uit en sla linksaf naar de Clarastraat. Aan het einde ga je rechts de

Hinthamerstraat in. Na 150 m kom je dan bij het **Jheronimus Bosch Art Center** in de voormalige Sint-Jacobskerk aan het Jeroen Boschplein.

Je kunt hier een permanente overzichtstentoonstelling over het leven en werk van de schilder bezichtigen. Op het plein vóór de kerk staat een groot Boschachtig beeld dat refereert aan de fontein op het werk *De tuin der lusten*.

Keer bij het Jheronimus Bosch Art Center om en loop terug over de Hinthamerstraat. Blijf de straat helemaal volgen tot je op de Markt arriveert, het andere grote plein in het centrum van Den Bosch. Aan de linkerkant van het taartpuntvormige plein is café 't Opkikkertje gevestigd, het eindpunt van deze wandeling. Tijd voor een Kutbiertje! Vanaf 't Opkikkertje naar het station is het ongeveer 650 m lopen.

Als er markt is op de **Markt**, op woensdag, vrijdag en zater-

Twee Brabantse worstenbroodjes

Werkspoorkathedraal en proeflokaal De Leckere

Aan het einde van het Máximapark steek je de Langerakbaan over naar de Vlindersingel. Voorbij het moderne woongebouw links, met de houten gevelbekleding, komt De Toren in beeld, een ovale woontoren van zestien verdiepingen van architectenbureau De Kovel. De toren rondde in 2009 de bouw van dit deel van Leidsche Rijn af.

Volg de Vlindersingel nog een stukje, steek over en wandel door de korte Tijgerpagelaan. Aan het einde kom je uit bij het **Amaliapark**, een stuk kleiner dan het Máximapark maar toch ook een weidse open ruimte in de wijk. Loop even noordwaarts en ga dan rechts de Monarchvlinderlaan in, die helemaal langs de noordzijde van het Amaliapark loopt. Aan je rechterhand is een atletiekbaan in het park te zien, verderop staat het Leidsche Rijn College (met sporthal) aan je rechterhand. De Monarchvlinderlaan gaat hierna verder als Jan Wolkerssingel. Blijf de weg volgen. Na ruim 150 m maakt de Jan Wolkerssingel een bocht naar

links, om na zo'n 150 m de Beeldhouwersdijk te kruisen. Ga hier rechtsaf de brug over naar de Vaduzdijk. Blijf de Vaduzdijk volgen. Eerst zie je het compacte centrum van Leidsche Rijn aan je linkerhand. Verderop kom je over het Berlijnplein, waar het grote bioscoopgebouw niet te missen is.

DE STERRENKIJKER

De bioscoop heeft als bijnaam **De Sterrenkijker**, mede omdat er 's zomers op het dak openluchtvoorstellingen onder de sterrenhemel worden georganiseerd. Het Berlijnplein bevindt zich trouwens boven op het dak dat over snelweg A12 is gebouwd.

Loop langs de bioscoop in de richting van de gele brug die verderop het Amsterdam-Rijnkanaal overspant; de Vaduzdijk verandert bij de bioscoop van naam en wordt Vilniusdijk. Steek de gele brug over en ga aan de overzijde de gele wenteltrap af. Beneden ga je naar rechts, onder de twee parallelle bruggen door. Loop

nu in noordwaartse richting langs het kanaal, over de Keulsekade. Je wandelt langs een oud en beetje rommelig industriegebied, maar dat heeft eigenlijk ook weer een eigen charme.

Voorbij de blauwe ophaalbrug is het de laatste 750 m even doorbijten langs een saai stuk weg langs het kanaal. Je

passeert eerst een energiecentrale en loopt verderop over een blauwgroene ophaalbrug. Rechts zie je de eindbestemming: het proeflokaal van bierbrouwerij De Leckere, vlak voor de Werkspoorkathedraal. Je komt er door even om de zijinham van het kanaal heen te lopen.

WERKSPoorCAFÉ DE LECKERE

De wandeling eindigt bij Werkspoorcafé De Leckere, behorend bij de oudste speciaalbierbrouwerij van Utrecht (sinds 1997). Het hippe café staat pal vóór de Werkspoorkathedraal en heeft een fijn terras met uitzicht over het water.

De Werkspoorkathedraal zelf is een mooi voorbeeld van herbestemming van oude industriële gebouwen. Deze immense loods is een van de historische fabriekshallen van de Koninklijke Nederlandse Fabrik van Werktuigen en Spoorwegmaterieel, kortweg 'Werkspoor'. Vanaf 1827 tot in de jaren zeventig produceerde deze machinefabriek motoren, stoommachines en rollend materieel. Het bedrijf ging in 1989 ter ziele, maar vanaf 2015 werd gestart met de renovatie van de immense hal, die nu als Werkspoorkathedraal dienst doet als evenementenlocatie en onderdak biedt aan enkele innovatieve ondernemers.

HET BIER: DE LECKERE WITTE VROUWEN

Begin jaren negentig experimenteerde een groepje bierliefhebbers met hun eigen brouwsels. De reacties waren enthousiast en de hobby groeide uit tot echt werk. In 1997 richtten ze een brouwerij op met alleen lekker bier, vandaar de naam 'De Leckere' (www.deleckere.nl). Vanaf het begin was het een bewuste keuze om uitsluitend biologische ingrediënten te gebruiken, waarmee de eerste 100 % biologische brouwerij van Nederland ontstond. De

capaciteit groeide en in 2003 nam een nieuw team van investeerders, brouwers en personeel de brouwerij over. Er werd gekozen voor het gebruik van groene stroom en men begon werknemers van sociale werkplaatsen in te zetten. Het bedrijf groeide verder en opende in 2017 het gloednieuwe Werkspoorcafé. Een jaar later startte De Leckere een nieuwe brouwerij in de Werkspoorfabriek; de 920 zonnepanelen op het dak maakt het de eerste 100 % aardgasvrije brouwerij van Nederland. In hetzelfde jaar werd het pilsener van De Leckere bekroond tot 'Beste pils van Nederland' in de Dutch Beer Challenge.

De Leckere produceert diverse speciaalbieren die allemaal een link met Utrecht en de Utrechtse (bier)geschiedenis hebben. Het assortiment telt maar liefst zestien vaste bieren, waaronder drie alcoholarme. De keuze voor het bier bij deze wandeling valt op het heerlijk verfrissende De Leckere Witte Vrouwen (5%), een combinatie van witbier en weizen. Het heeft een zachte volle moutsmaak met een tikkeltje zoetromige afdrank.

Na een pittige wandeling op een gure herfstdag of koude winterdag zou je overigens ook kunnen kiezen voor een De Leckere Blauwe Bijl (10%), een zware, amberkleurige barley quadrupel met een rijke volle moutsmaak en een duidelijk bittertje in de afdrank.